

Η ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΟΥ ΑΣΤΡΟΥΣ ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ

Τσαλτάκη Μαρία

Φοιτήτρια στο τμήμα «Βιώσιμης Ανάπτυξης» του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Βιώσιμη Ανάπτυξη», Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Αθηνών
hp12246205@hua.gr

Περίληψη

Η παρούσα εργασία εξετάζει την ταυτότητα και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της πόλης του Άστρους (Μεσόγειο και Παράλιο) και εστιάζει στην καταγραφή και ανάλυση των μοναδικών πολιτισμικών στοιχείων της, για την καλύτερη αξιοποίηση τους με στόχο τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Γίνεται καταγραφή του φυσικού περιβάλλοντος, της ιστορικής εξέλιξης και της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής, καθώς και του θεσμικού πλαισίου προστασίας της πόλης και των αναπτυξιακών έργων.

Για να απαντηθούν τα ερωτήματα της εργασίας αυτής, πραγματοποιήθηκε έρευνα σε 150 άτομα διαφορετών ηλικιών. Τα ευρήματα αναδεικνύουν τον πλούτο της γεωφυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς του Άστρους. Η έρευνα καταλήγει στο συμπέρασμα ότι αυτά τα μοναδικά χαρακτηριστικά μπορούν να αξιοποιηθούν για την τοπική ανάπτυξη της πόλης, προσφέροντας σημαντικές αναπτυξιακές προοπτικές για το μέλλον στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης.

Λέξεις Κλειδιά: Άστρος Κυνουρίας, Παράλιο, φυσιογνωμία της πόλης, βιώσιμη ανάπτυξη

Φωτ.Θέα από το Κάστρο του Παραλίου Άστρους 3/2022, 1

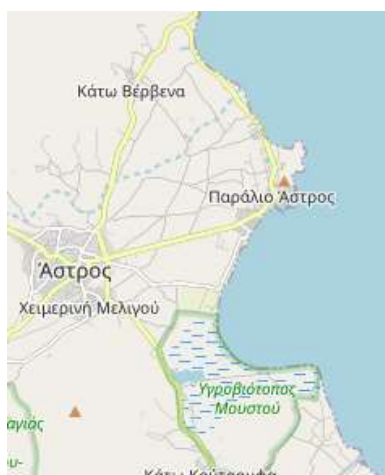
ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εργασία αυτή επικεντρώνεται στη εξέταση των χαρακτηριστικών που συνθέτουν την ταυτότητα του Άστρους Κυνουρίας. Ξεκινά με μια γεωγραφική θέση της πόλης στον Πελοποννησιακό χάρτη και εμβαθύνει στον φυσικό της πλούτο, εξετάζοντας τη βιοποικιλότητα και τις κλιματολογικές συνθήκες της περιοχής.

Η εργασία εξετάζει την ιστορική εξέλιξη του τόπου, δίνοντας έμφαση στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, τόσο της υλικής όσο και της άυλης, καταγράφοντας μνημεία, αρχαιολογικούς χώρους και μουσειακές συλλογές, παράλληλα με τα τοπικά έθιμα και παραδόσεις.

Η αρχιτεκτονική κληρονομιά, αποτυπωμένη στα διατηρητέα κτίρια, αναδεικνύεται ως ζωντανός μάρτυρας της ιστορικής εξέλιξης του Άστρους.

Σημαντική θέση κατέχει η Β' Εθνοσυνέλευση, που αποτέλεσε ορόσημο για την ιστορία της χώρας, ενώ γίνεται αναφορά και σε σημαντικές προσωπικότητες που συνδέθηκαν με την περιοχή.

Χάρτης Άστρους
Κυνουρίας, 2, buk.gr

1. Γεωγραφικός προσδιορισμός

Η πόλη του Άστρους, βρίσκεται στην ανατολική Πελοπόννησο και είναι η έδρα του Δήμου Βόρειας Κυνουρίας. Βρίσκεται στο βόρειο ανατολικό τμήμα της Περιφερειακής Ενότητας Αρκαδίας και ανατολικά βρέχεται από τα νερά του Αργολικού Κόλπου, χτισμένο σε υψόμετρο 75 μ. στο κέντρο του κάμπου της “Θυρέας”, νοτιοανατολικά της Τρίπολης 45 χλμ. και 33χλμ νοτιοδυτικά του Ναυπλίου. Στην απογραφή του 2021 είχε 2.359 κατοίκους. (<https://www.statistics.gr> ΕΛΣΤΑΤ)

Στο Άστρος ανήκει και ο παραθαλάσσιος οικισμός, το Παράλιο Άστρος, απέχει 4 χιλιόμετρα από το Άστρος και σύμφωνα με την απογραφή του 2021 είχε πληθυσμό 1.059 κατοίκους. (<https://www.statistics.gr> ΕΛΣΤΑΤ)

Από το 1998 το Άστρος αποτελεί έδρα του Δήμου Βόρειας Κυνουρίας (ΦΕΚ 244Α – 04/12/1997). (<https://koinotita-astrous.gr> ανακτήθηκε στις 4/1/2025)

2. Γεωφυσικός προσδιορισμός και κλίμα

Η πόλη του Άστρους αποτελεί τη μια από τις δυο μικρές πεδιάδες στην Κυνουρία που στο σύνολό της είναι ορεινή. Οι πεδιάδες αυτές προέρχονται από χειμαρρώδεις αποθέσεις κροκάλων, άμμων, ερυθροχωμάτων, αργίλων κτλ. Οι διαστάσεις της δεν ξεπερνούν τα 9 X 4 χλμ., με την παρεμβολή του έλους Μουστου, χωρίζεται σε δύο ενότητες (1) και ταυτίζεται με την πεδιάδα της θυρεάτιδος.

Η μεγάλη πολυμορφία του γεωργικού περιβάλλοντος (εδαφολογικές, κλιματολογικές, υδρολογικές συνθήκες κτλ.) δίνει τη δυνατότητα για την ανάπτυξη ποικίλων καλλιεργειών. Το ήπιο κλίμα και ο εμπλουτισμός των χωμάτων με νέο υλικό από τις υπερεκχειλίσεις του χειμάρρου Τάνου, κάνουν το έδαφος πολύ γόνιμο (2).

1. Βλ. και Leake, Morea II, σ. 483-484. Philippson, Der Peloponnes, σ. 157.

2. Στην πεδιάδα του Άστρους, ακόμη κι όταν δεν ξεχειλίζει ο Τάνος, ένα μέρος από τα νερά του διοχετεύεται στα χωράφια με τεχνητά κανάλια, τις δέσεις. Κάθε χωράφι έχει γύρω όχθο για τη συγκράτηση του νερού. Άγνωστο είναι πότε έγινε αυτό το αρδευτικό έργο

Η περιοχή της Κυνουρίας μπορεί να διαιρεθεί σε 2 ζώνες καλλιέργειας, την παραθαλάσσια (παράλιο Άστρος) και την ηπειρωτική ορεινή (Μεσόγειο Άστρος). Οι πεδιάδες είναι κατάλληλες για την καλλιέργεια εσπεριδοειδών και άλλων καρποφόρων δέντρων. Η παραθαλάσσια ζώνη προσφέρεται για καλλιέργεια της ελιάς και αμπελοκαλλιέργειες. (*Faklaris-1990-Kynouria*)

Κλίμα

Η πόλη του Άστρους έχει μεσογειακό κλίμα με θερμά και ξηρά καλοκαίρια, ενώ οι χειμώνες χαρακτηρίζονται ήπιοι. Στην κλιματική ταξινόμηση Κέππεν, η περιοχή κατατάσσεται ως στην Γ κατηγορία (*κλιματολογία Άστρους, EMY, Hellenic National Meteorological Service, hnms*)

Κλιματικά δεδομένα Άστρος													[Σύμπτυξη]
Μήνας	Ιαν	Φεβ	Μάρ	Απρ	Μάι	Ιούν	Ιούλ	Αύγ	Σεπ	Οκτ	Νοε	Δεκ	Έτος
Μέση Μέγιστη °C (°F)	13.8	14.2	16.3	20.1	25.5	30.8	33.5	33.0	29.2	24.1	18.7	15.2	22,87
Μέση Μηνιαία °C (°F)	9.9	10.3	12.5	16.0	21.1	26.2	28.7	28.2	24.5	19.8	14.8	11.5	18,63
Μέση Ελάχιστη °C (°F)	6.0	6.1	7.9	10.8	15.3	19.7	22.0	21.8	18.8	14.8	10.7	7.8	13,48
Βροχόπτωση mm (ίντσες)	79.3	70.8	51.4	25.6	13.8	6.1	8.4	5.7	8.8	51.2	84.2	85.3	490,6
% υγρασίας	70.3	68.7	66.9	62.7	60.2	52.4	49.3	52.4	57.8	65.6	71.1	72.2	62,47
Μέσες ημέρες κατακρημνίσεων	5.8	5.7	4.9	3.5	2.0	0.5	0.6	0.4	1.0	3.4	5.3	6.3	39,4

Πηγή: hnms.gr^{14]}

3. Ιστορία της πόλης

Η πρώτη καταγεγραμμένη αναφορά της πόλης με την ονομασία «Άστρος» εντοπίζεται σε χρυσόβουλο του αυτοκράτορα Ανδρόνικου Β΄ Παλαιολόγου, που εκδόθηκε το 1293. Ωστόσο, η αρχαιότερη μνεία της περιοχής με το όνομα «Άστρον» συναντάται στο έργο του γεωγράφου Κλαύδιου Πτολεμαίου τον 2ο αιώνα μ.Χ. Ο πανεπιστημιακός καθηγητής και ακαδημαϊκός Νίκος Βέης (1883–1958) επισημαίνει ότι «έχομε κατ’ επανάληψιν μνείας του Κυνουριακού αυτού πολισματος» του Άστρους σε διάφορες χρονικές στιγμές, όπως το 1320, 1372, 1374, 1407, 1421, 1435, 1463, 1467, 1471 και 1481. Ο ιστορικός Γεώργιος Τερτσέτης καταγράφει ότι «συνέτρωγαν ο Δημήτριος Υψηλάντης και ο Κολοκοτρώνης εις τους ίσκιους των δένδρων του Άστρους». Επιπλέον, ο υπασπιστής του Κολοκοτρώνη, Φωτάκος, περιγράφει πως, μετά το γεύμα τους, «από το Άστρος επεράσαμεν εις τον Άγιον Ιωάννην και από εκεί, αφού εγευματίσαμεν εις τας καμάρες του Αγίου Πέτρου, εφθάσαμεν εις Βέρβαινα». («*Άστρος Κυνουρίας : Ιστορική αναδρομή*». astrosgr.com, ανακτήθηκε στις 4/1/2025)

Μια άλλη άποψη για την προέλευση την ονομασίας είναι ότι το Παράλιο Άστρος Κυνουρίας, πήρε το όνομα του από το σχήμα (άστρο) του λόφου Νησί που δεσπόζει στο λιμάνι. Η Κυνουρία ονομάστηκε έτσι από τον το γιο του Περσέα τον Κύνουρο, οικιστή της περιοχής. Κατά τον Ηρόδοτο, ήταν αυτόχθονες οι κάτοικοι της Κυνουρίας και επιβεβαιώνεται από διάφορα αρχαιολογικά ευρήματα. (<https://astrosparalio.gr> , ανακτήθηκε στις 4/1/2025)

4. Ο Πολιτισμός της πόλης του Άστρους

Το Άστρος έχει έντονη ιστορική σημασία, «*τόπος του Έθνους*», καθώς αποτέλεσε κεντρικό σημείο κατά την Επανάσταση του 1821 και ιδιαίτερα κατά τη Β' Εθνοσυνέλευση των Ελλήνων το 1823. Στον ιστορικό αυτό χώρο, πάρθηκαν σημαντικές αποφάσεις για τη διοίκηση του νέου κράτους.

Σχολή Καρυτσιώτη

Ο «*Ιερός Χώρος*» της Β' Εθνοσυνέλευσης των Ελλήνων είναι αναμφισβήτητα ένα από το σημαντικότερα ιστορικά μνημεία όχι μόνο της Κυνουρίας, αλλά και της πατρίδας μας. Το

σημαντικό αυτό γεγονός της μακρόχρονης ιστορίας μας γιορτάζεται με την αρμόζουσα λαμπρότητα κάθε χρόνο την Παρασκευή του Πάσχα.

Σχολή Καρτυσιώτη, 3, koinotita-astrous.gr

Ο χώρος χαρακτηρίζεται ως ιστορικός τόπος και περιλαμβάνει το σωζόμενο σήμερα τμήμα 18.850 τ.μ. του παλιού αγροκηπίου (αρχικά συνολικής έκτασης 46 στρεμμιάτων), το οποίο ανήκε στη Σχολή Καρτυσιώτη. Πρόκειται για ένα δεντροφυτεμένο κτήμα με πορτοκαλιές, λεμονιές και ελιές, το οποίο είχε δωρίσει ο Δημήτριος Καρτυσιώτης στη Σχολή που ίδρυσε το 1805. Τα έσοδα από τα προϊόντα του αγροκηπίου χρησιμοποιούνταν για την πληρωμή των δασκάλων και την κάλυψη των λειτουργικών εξόδων της Σχολής.

Ιερός Χώρος Β Εθνοσυνέλευσης, 4, astros-kynourianews.gr

Στο χώρο αυτό διαδραματίστηκαν δύο σπουδαία γεγονότα της Ελληνικής Επανάστασης. Το πρώτο ήταν το «κολοκοτρωνέικο τραπέζι της συμφιλίωσης», που πραγματοποιήθηκε στις 19 Ιουνίου 1821, όπου συγκεντρώθηκαν οι οπλαρχηγοί με σκοπό να ξεπεράσουν τις διαφορές τους και να ενώσουν τις δυνάμεις τους για την επιτυχία της Επανάστασης. Το δεύτερο ήταν η Β΄ Εθνοσυνέλευση των Ελλήνων (30 Μαρτίου - 18 Απριλίου 1823), στην οποία συμμετείχαν οπλαρχηγοί, πολιτικοί, πλήθος λαού και στρατού. Μέσα στη Σχολή, η οποία αποτελεί μέρος του υπό κήρυξη ιστορικού χώρου, συντάχθηκε η «διακήρυξη της Εθνοσυνέλευσης». (<https://www.astros-kynourianews.gr/>, ανακτήθηκε 4/1/2025)

Παρόλο λοιπόν την μικρή έκταση του Άστρους, υπάρχουν αξιοσημείωτοι πολιτιστικοί τόποι.

Το Αρχαιολογικό Μουσείο Άστρους

Αρχαιολογικό Μουσείου Άστρους, 5, koinotita-astrous.gr

Στο Αρχαιολογικό Μουσείο Άστρους φιλοξενούνται εκθέματα από την έπαυλη του Ηρώδη Αττικού, όπως επιγραφές, μαρμάρινα γλυπτά, αρχιτεκτονικά μέλη, κεφαλές αγαλμάτων, καθώς και ένα αναθηματικό ανάγλυφο με τον Ερμή και τις νύμφες. Επίσης, εκτίθενται και άλλα ενδιαφέροντα έργα του 2ου και 3ου μ.Χ. αιώνα καθώς και μια επιτύμβια στήλη του 4ου π.Χ. τόσο του Άστρους όσο και των γειτονικών περιοχών. Ωστόσο, πολλά έργα βρίσκονται στον προαύλιο χώρο του. Στεγάζεται στο κτήριο της Σχολής Καρυτσιώτη που χτίστηκε το 1805. (<https://koinotita-astrous.gr>, ανακτήθηκε στις 4/1/2025).

Η Έπαυλη του Ηρώδη του Αττικού

Έπαυλη Ηρώδη Αττικού, 6, koinotita-astrous.gr

Η Έπαυλη του Ηρώδη του Αττικού είναι μια αρχαία ρωμαϊκή έπαυλη που κατασκευάστηκε τον 2ο αιώνα μ.Χ. από τον επιφανή πολιτικό και σοφιστή Ηρώδη τον Αττικό, στην περιοχή της αρχαίας πόλης Εύας. Σήμερα, τα ερείπιά της βρίσκονται λίγα χιλιόμετρα έξω από το Άστρος.

Αποτελεί τον σημαντικότερο αρχαιολογικό χώρο της Κυνουρίας και ένα από τα πιο σπουδαία μνημεία της ρωμαϊκής αυτοκρατορικής περιόδου παγκοσμίως. Μάλιστα, θεωρούνταν το λαμπρότερο αρχιτεκτονικό έργο της εποχής εκείνης στην Ελλάδα. Στην κατασκευή της χρησιμοποιήθηκαν, μεταξύ άλλων, μάρμαρα από τα Δολιανά.

Η ύπαρξή της καταγράφηκε για πρώτη φορά το 1809 από τον Βρετανό περιηγητή Ουίλιαμ Μάρτιν Ληκ (William Martin Leake), ενώ η ταύτισή της με την έπαυλη του Ηρώδη έγινε στις αρχές του 20ού αιώνα από τον αρχαιολόγο και καθηγητή Κωνσταντίνο Ρωμαίο. Στο νότιο τμήμα του συγκροτήματος αποκαλύφθηκε ένα λουτρικό σύμπλεγμα, καθώς και ένα εντυπωσιακό Μαυσωλείο ή Ηρώο αφιερωμένο στον Αντίνοο, όπου το 1991 ανακαλύφθηκε

ένα καθημένο άγαλμά του, υπερφυσικού μεγέθους. (Έπαυλη του Ηρώδη του Αττικού - Βικιπαίδεια, ανακτήθηκε 4/1/2025).

Ίδρυμα «Μνήμη Αγγελικής και Λεωνίδα Ζαφείρη»

Ίδρυμα Μνήμη Α.και Λ. Ζαφείρη. 7, www.zafeiris.gr

Το Ίδρυμα Μνήμη «Αγγελικής και Λεωνίδα Ζαφείρη» είναι πολιτιστικό ίδρυμα. Ιδρύθηκε για να τιμήσει τη μνήμη του ζεύγους Ζαφείρη και έχει πολιτιστικό και εκπαιδευτικό χαρακτήρα. Το ίδρυμα έχει ως στόχο την προώθηση του πολιτισμού και της παιδείας στην περιοχή του Άστρους και ευρύτερα της Κυνουρίας. (<https://www.zafeiris.gr/>)

Θεματικό Πάρκο Ελιάς «Θυρεάτις Γη»

Το Θεματικό Πάρκο Ελιάς βρίσκεται στο προαύλιο χώρο του ΕΠΑΛ Άστρους και εγκαινιάστηκε τον Απρίλιο του 2019. Αποτελεί μια ιδιωτική πρωτοβουλία του συλλόγου των καθηγητών και μαθητών του επαγγελματικού λυκείου με το Δήμο Βόρειας Κυνουρίας και παρουσιάζει την ιστορική εξέλιξη της ελαιοκαλλιέργειας μέσα από τέσσερις ενότητες.

Η πρώτη ενότητα μας ταξιδεύει στην αρχαιότητα με εκθέματα επεξεργασίας ελιάς από τον 7ο και 5ο αιώνα π.Χ., ενώ περιλαμβάνει και μεσαιωνικές πέτρες από παλαιό λιοτρίβι του χωριού Χάραδρου.

Στη δεύτερη ενότητα παρουσιάζεται η μηχανική επεξεργασία της ελιάς από τις αρχές του 20ού αιώνα, με εκθέματα όπως μυλόπετρες και μια ιστορική ντιζελομηχανή του 1908, καθώς και εξοπλισμό από σαπωνοποιεία.

Υπεραιωνόβιο ελαιόδεντρο 8, www.arcadiaportal.gr

Η τρίτη ενότητα είναι αφιερωμένη στην καλλιέργεια, παρουσιάζοντας παραδοσιακά γεωργικά εργαλεία όπως κάρα, αλέτρια, άροτρα και σβάρνες, αλλά και ειδικό μηχάνημα αφαίρεσης φύλλων ελιάς.

Στην τέταρτη ενότητα αναδεικνύεται η διαχρονική εξέλιξη της αποθήκευσης του ελαιόλαδου, από τα κιούπια του 1500 έως τις σύγχρονες δεξαμενές, τονίζοντας έτσι τη μακραίωνη παράδοση της ελαιοκομίας στην περιοχή.

Τα εκθέματα καθώς και τις υπεραιώνιες ελιές, μνημεία της φύσης, είναι προσφορά των πολιτών του Άστρους και της ευρύτερης περιοχής της Βόρειας Κυνουρίας. (<https://www.arcadiaportal.gr/> ανακτήθηκε 5/1/2025)

*Παραδοσιακά γεωργικά εργαλεία 9
www.arcadiaportal.gr*

Αθλητικοί και Πολιτιστικοί Σύλλογοι Άστρους Κυνουρίας

Πολλά είναι τα σωματεία και πολιτιστικοί σύλλογοι του Άστρους, όπως ο Πολιτιστικός Σύλλογος Άστρους, Σύλλογος Ελληνικών Χορών & Εθνογραφικών Ερευνών “Ο Θυρεάτης”, Σύλλογος Φίλων Αρχαιολογικού Μουσείου Άστρους, Σύλλογος Φίλων Κέντρου Υγείας Άστρους, το Θέατρο πλατεία – Θεατρικό Εργαστήρι Άστρους, Όμιλος Μελέτης Ιστορίας, Πολιτισμού και Περιβάλλοντος «Πυράμια», που σκοπό έχουν τη διατήρηση των παραδόσεων και την επιμόρφωση των κατοίκων της περιοχής.

Επιπλέον υφίστανται και αθλητικοί σύλλογοι όπως Πανθυρεατικός Α.Ο Άστρους, Πήγασος Α.Ο. Θυρέας, Αίολος Αθλητικός και Πολιτιστικός Όμιλος, Σκακιστικός Όμιλος Άστρους και Κινηγητικός Σύλλογος Άστρους, που προφέρουν στην τοπική κοινωνία ευκαιρίες για αθλητικές δραστηριότητες. (<https://koinotita-astrous.gr> , ανακτήθηκε 4/1/2025).

Ήθη, έθιμα και παραδόσεις

Περπατώντας στο Άστρος, συναντά κανείς έναν τόπο που σφύζει από παραδόσεις και πολιτιστικές δραστηριότητες. Κάθε εποχή του χρόνου έχει τη δική της μαγεία. Στην καρδιά του καλοκαιριού, το πανηγύρι της Παναγίας γεμίζει τα σοκάκια με προσκυνητές, ενώ η γιορτή του προστάτη των ναυτικών, του Αγίου Νικολάου, υπενθυμίζει τους στενούς δεσμούς της κωμόπολης με τη θάλασσα. Όταν έρχεται η Αποκριά, οι δρόμοι πλημμυρίζουν από μασκαράδες και γέλια με το «Αστρινό Καρναβάλι».

Λαμπαδίτσες στον Επιταφίο 10 www.arcadiaportal.gr

Η Μεγάλη Παρασκευή φέρνει μια μοναδική ατμόσφαιρα κατάνυξης, καθώς οι πιστοί τοποθετούν στον Επιτάφιο παραδοσιακές λαμπαδίτσες στολισμένες με λουλούδια από τους κήπους τους, ως τάμα. (www.astrosnews.gr, ανακτήθηκε 4/1/2025)

Τα καλοκαιρινά βράδια ζωντανεύουν με τη Γιορτή του Ψαρά, ενώ το Φεστιβάλ “ESTELLA” και οι θεατρικές παραστάσεις στο παραθαλάσσιο θέατρο «Μελίνα Μερκούρη» προσφέρουν αξέχαστες πολιτιστικές εμπειρίες σε μικρούς και μεγάλους.

Οι παραδοσιακοί χοροί, η τοπική μουσική και η πλούσια γαστρονομική παράδοση συνεχίζουν να μεταλαμπαδεύονται από γενιά σε γενιά. Η ιστορική μνήμη διατηρείται ζωντανή μέσα από εκδηλώσεις για τη Β' Εθνοσυνέλευση, ενώ το επιβλητικό Κάστρο στέκει αγέρωχο, μάρτυρας της πλούσιας ιστορίας του τόπου.

Μέσα από εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες, η νέα γενιά έρχεται σε επαφή με την πολιτιστική της κληρονομιά, εξασφαλίζοντας τη συνέχεια των παραδόσεων στο μέλλον.

Τοπικά Προϊόντα

Πολλά είναι τα τοπικά προϊόντα που παράγει αυτός ο μικρός ευλογημένος τόπος. Ελιές, λάδι, γαλακτοκομικά είδη, παξιμάδια, χυλοπίτες, τραχανά, κρασί «κοκκινέλι» όπως και κάστανα από τα ορεινά. Επιπλέον η πεντακάθαρη θάλασσα του Άστρους είναι πλούσια σε ψάρια.

Δείγμα τοπικών προϊόντων, 11

5. Η αρχιτεκτονική κληρονομιά του Παράλιου Άστρους

Το Παράλιο Άστρους έχει διατηρήσει αναλλοίωτη την εικόνα που είχε στο παρελθόν καθώς και τον τοπικό του χαρακτήρα, έτσι είναι χαρακτηρισμένος με νομοθετική ρύθμιση ως παραδοσιακός οικισμός με ευθύνη του πρώην ΥΠΕΧΩΔΕ. (Παραδοσιακοί οικισμοί ΥΠΕΧΩΔΕ, αρχειοθετήθηκε 5/4/2012)

Φωτ. Ανατολή ήλιου στο Παράλιο Άστρους 8/2020, 12

Κάστρο Παραλίου Άστρους

Στην κορυφή του λόφου της περιοχής βρίσκεται το Κάστρο Παραλίου Άστρους, το οποίο, σύμφωνα με το Χρονικό του Μορέως, κατασκευάστηκε το 1256 από τον ηγεμόνα του Πριγκιπάτου της Αχαΐας, Γουλιέλμο Β' Βιλλεαρδουίνο, με στόχο την υποταγή των Τσακόνων που κατοικούσαν εκεί. Το κάστρο ήταν γνωστό με την ονομασία **Castello della**

Estella, δηλαδή «Κάστρο του Αστεριού», καθώς η χερσόνησος όπου ανεγέρθηκε είχε σχήμα αστεριού. Η κωμόπολη που βρίσκεται στον ίδιο λόφο, κοντά στο κάστρο, ονομαζόταν «**Νησί**», όνομα που παραμένει μέχρι σήμερα.

Η κατασκευή του κάστρου έγινε σχεδόν την ίδια περίοδο με το Κάστρο της Ωριάς, το οποίο είχε παρόμοια στρατηγική σημασία. Το 1465, κατά τη διάρκεια του Α΄ Βενετοτουρκικού Πολέμου, παραδόθηκε στον Βενετό διοικητή του Ναυπλίου, Κριστόφορο ντε Πρίουλι. Με την πάροδο του χρόνου, το κάστρο οδηγήθηκε σε παρακμή και οι μεσαιωνικές οχυρώσεις του σταδιακά κατέρρευσαν. (<https://astrosparalio.gr/> , ανακτήθηκε στις 4/1/2025)

Το κάστρο προστατεύεται από την ΥΑ ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/41015/2009/8-6-2012, ΦΕΚ 196/ΑΑΠ/13-6-2012. (<https://castles.culture.gr>, ανακτήθηκε στις 4/1/2025)

Ιερά Μονή Λουκούς

*Ιερά Μονή Λουκούς, 13,
el.wikipedia.org*

Η Ιερά Μονή Λουκούς, αφιερωμένη στη Μεταμόρφωση του Σωτήρος, είναι ένα από τα πιο σημαντικά μοναστικά κέντρα της Αρκαδίας. Βρίσκεται κοντά στον ποταμό Τάνο, πλησίον των Κάτω Δολιανών και του Άστρους. Σύμφωνα με την ιστορία, στη θέση της μονής υπήρχε κατά την αρχαιότητα η πόλη Εύα και το Ιερό του Πολεμοκράτους. Αργότερα, ο Ηρώδης ο Αττικός ίδρυσε κοντά στη μονή την έπαυλή του, τα ερείπια της οποίας αποκαλύφθηκαν πρόσφατα. Η ονομασία της μονής πιθανότατα προέρχεται από τη λατινική λέξη *Lucus*, που σημαίνει «ιερό άλσος». Ιδρύθηκε πιθανώς το 1117 και υπήρξε από την αρχή πατριαρχικό

σταυροπήγιο. Στα χρόνια της Ενετοκρατίας εγκαταστάθηκαν στη μονή Καπουτσίνοι μοναχοί, οι οποίοι, αποχωρώντας, πήραν μαζί τους τις κτητορικές πλάκες του ναού. Πριν την Ελληνική Επανάσταση, η μονή διέθετε μεγάλη περιουσία και συνέβαλε στην ίδρυση σχολείου στο μετόχι του Αγίου Ιωάννη το 1765. Κατά τη διάρκεια της Επανάστασης, η μονή έπαιξε καθοριστικό ρόλο, ιδιαίτερα υποστηρίζοντας το στρατόπεδο των Βερβένων. Ο τότε ηγούμενος Κωνσταντίνος Κοράλλης συμμετείχε ενεργά στον αγώνα. Το 1826, η μονή κάηκε από τον Ιμπραήμ Πασά, με εξαίρεση το καθολικό της που διασώθηκε. Παρά τη διάλυσή της το 1834 λόγω έλλειψης μοναχών, επανιδρύθηκε το 1837. Το 1946 μετατράπηκε σε γυναικεία μονή. («*Μονή Λουκούς*». www.discoverkynouria.gr. 22 Ιουλίου 2013 ανακτήθηκε 4/1/2025)

Ο Φάρος στο Παράλιο Άστρος

Ο πέτρινος φάρος του Παραλίου Άστρους, χτισμένος το 1893, υπάγεται στην Υπηρεσία Φάρων του Πολεμικού Ναυτικού, αποτελεί αξιόλογο δείγμα αρχιτεκτονικής και ναυτικής κληρονομιάς. Λειτούργησε αρχικά με πυρσό πετρελαίου έως το 1953, ενώ από το 1953 έως το 1999 χρησιμοποιήθηκε πυρσός ασετιλίνης, χωρίς την παρουσία φαροφύλακα. Η λειτουργία του σταμάτησε το 1999 λόγω υψηλού κόστους συντήρησης. Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 30/Α.Α.Π./11-02-2013, ο Φάρος χαρακτηρίστηκε ως μνημείο, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 6 παρ. 1β του Ν. 3028/2002.

Ο φάρος είναι μέρος του ελληνικού φαρικού δικτύου και προστατεύεται βάσει της νομοθεσίας για την αρχιτεκτονική και πολιτιστική κληρονομιά. Αποτελεί σημαντικό σημείο αναφοράς για τη ναυτιλία και την ιστορία της περιοχής.

Ο όμιλος «Πυράμια» έχει προτείνει τη μουσειακή αξιοποίηση του φάρου, επισημαίνοντας τη σημασία της συντήρησης του μνημείου και του περιβάλλοντα χώρου, ο οποίος βρίσκεται εντός αρχαιολογικής ζώνης. Η μελλοντική χρήση του φάρου θα πρέπει να σέβεται την ιστορική και πολιτιστική του αξία, ενώ παράλληλα είναι σκόπιμο να προωθηθεί η πλήρης επαναλειτουργία ή η δημιουργία ενός θεματικού μουσείου. (<https://astrospalio.gr/>, ανακτήθηκε 4/1/2025)

Φωτ. Φάρος Παραλίου Άστρους 8/2020, 14

Χαρακτηριστικό επίσης είναι το άγαλμα «Γοργόνα η Σθενώ», στο λιμάνι του Παραλίου που είναι έργο της γλύπτριας [Λουκίας Γεωργαντή](#).

<https://www.exploring-greece.gr/>, 15

Σημαντικά κτίρια του Άστρους

Παραθέτονται εικόνες από παραδοσιακά κτήρια του Παραλίου Άστρους δεδομένου ότι δεν εντοπίζονται επίσημες αναλυτικές περιγραφές αυτών πλην του Αρχοντικού Μαρούδη. (<https://astrosparalio.gr/> ανάκτηση εικόνων στις 4/1/2025).

Αρχοντικό Μαρούδη επί της οδό Ζαφειροπούλου , Παράλιο Άστρος

Πρόκειται για διώροφο, λιθόκτιστο, κεραμοσκεπές κτίσμα τοπικής παραδοσιακής αρχιτεκτονικής, λιτού ορθογωνικού όγκου με εμφανή τη λιθοδομή του, που αξίζει να διατηρηθεί. (<https://estia.minenv.gr/> ανακτήθηκε 4/1/2025).

Οικία Περικλή Αναγνωστόπουλου, κτισμένη το πρώτο μισό του 19^{ου} αιώνα

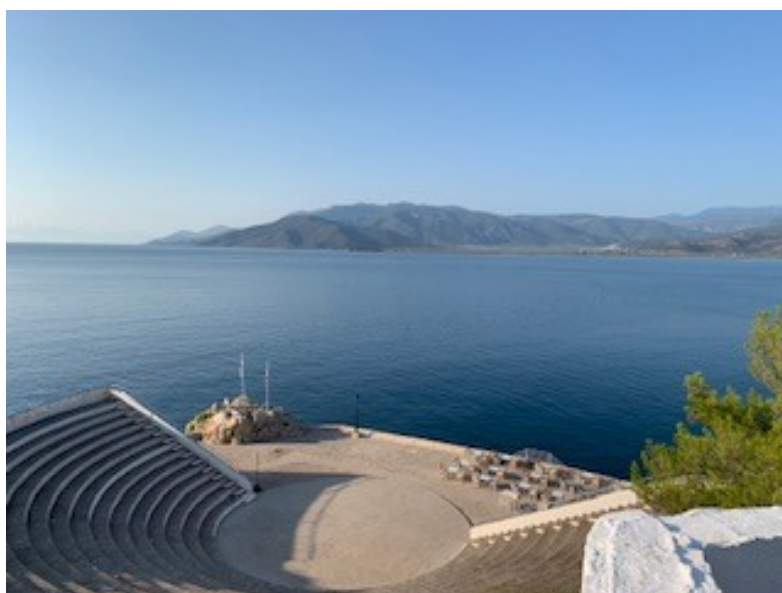
Οικία Γεωργίου Ράμμου, πρώην Πρύτανη του Πανεπιστημίου Αθηνών, κτισμένη το πρώτο μισό του 19^{ου} αιώνα

Οικία Ζαχαρία Φοίτηρη, κτισμένη το δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα

Ανοιχτό Θέατρο Άστρους «Μελίνα Μερκούρη» έτος κατασκευής 1984

Φωτ. Θέατρο Παραλίου Άστρους 8/2020, 16

6. Προσωπικότητες της πόλης

Ο Δημήτριος Καρυτσιώτης (1741-1819), ευεργέτης του Άστρους Κυνουρίας, ήταν ο ιδρυτής της Ελληνικής Ορθόδοξης Κοινότητας της Τεργέστης. Στην πόλη αυτή κατασκεύασε ένα εντυπωσιακό κτήριο με την ονομασία «Άστρος» (σήμερα γνωστό ως Palazzo Carciotti), ως φόρο τιμής στην πατρίδα του.

Επιπλέον, προσέφερε οικονομική βοήθεια, ιερά σκεύη και άλλα πολύτιμα αντικείμενα που συνέβαλαν στον εμπλουτισμό του Άστρους. Με δική του δωρεά, το 1798 ανεγέρθηκε στον Άγιο Ιωάννη η περίτεχνη Σχολή Καρυτσιώτη, ενώ το 1805 δημιουργήθηκε παράρτημά της στο Άστρος, το οποίο σήμερα στεγάζει το Αρχαιολογικό Μουσείο Άστρους. Οι σχολές αυτές φιλοξενούσαν μαθητές τόσο από την περιοχή όσο και από ολόκληρη την Πελοπόννησο.

Την ίδια χρονιά, με τη συνδρομή του αδελφού του, Γεώργιου, κατασκεύασε ένα πέτρινο υδραγωγείο κοντά στη Μονή Λουκούς, το οποίο εξακολουθεί μέχρι σήμερα να υδροδοτεί το Άστρος, τα Κάτω Δολιανά, τη Μονή Λουκούς, τα Κάτω Βέρβενια και το Παράλιο Άστρος.

Επιπλέον, το 1805 δώρισε μια έκταση 48 στρεμμάτων, γνωστή ως «Αγροκήπιο», που βρισκόταν δίπλα και γύρω από τη σχολή του. Ωστόσο, οι σχολές αυτές καταστράφηκαν το 1826 κατά την εισβολή του Ιμπραήμ. (πηγή: *I. Κουσκουνά, Κ. Χασαπογιάννη, I. Κακαβούλια, Θυρεάτις Γη, Ίδρυμα Μνήμης Αγγελικής & Λεωνίδα Ζαφείρη, Αθήνα 1981*)

Ο **Κυριάκος Σ. Κατσιμάνης** (1937 -2023) καθηγητής Φιλοσοφίας και αναπληρωτής καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών με πλούσιο συγγραφικό έργο, γεννημένος στο παράλιο Άστρος, αγαπητή προσωπικότητα στους ντόπιους. (<https://el.wikipedia.org>, ανακτήθηκε 4/1/2025)

Τα αδέρφια **Φαίδρα και ο Κωνσταντίνος Λουρδής** από το Παράλιο Άστρος, φιγουράρουν στη λίστα του Forbes «30 Under 30» για το έτος 2025 που διακρίθηκαν για την ιστοσελίδα Fishing Trips (<https://www.fishingtrips.gr/>). (<https://www.kalimera-arkadia.gr>, ανακτήθηκε 11/11/2024)

Από το Άστρος έλκουν την καταγωγή τους προσωπικότητες του πολιτικού χώρου όπως ο **Βασίλης Κοντοζαμάνης**, ερευνητής, πολιτικός και πρώην αναπληρωτής **Υπουργός Υγείας**, και ο **Τάσος Αβραντίνης**, **δικηγόρος** και πρώην **αντιπρόεδρος** του κόμματος **Δράση**. (<https://el.wikipedia.org>, ανακτήθηκε 4/1/2025).

7. Πυκνωτές φυσιογνωμίας

Επιγραφή της Β Εθνοσυνέλευσης 17, koinotita-astrous.gr

Το Άστρος έπαιξε σημαντικό ρόλο στην Επανάσταση, στις **29 Μαρτίου** με 18 Απριλίου του **1823** συγκροτήθηκε η **Β' Εθνική Συνέλευση**, με την προεδρία του **Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη**, για να ψηφίσει την αναθεώρηση του πρώτου Ελληνικού **Συντάγματος** της Επιδάυρου.

(«*Αφίξεις στη σκάλα του Άστρους Κυνουρίας τις παραμονές της Β' Εθνοσυνέλευσης. Αστυνομία και λιμενικές αναφορές (Μάρτιος 1823)*». Κέντρο Έρευνας Νεότερης Ιστορίας (ΚΕΝΙ)-Πάντειο Παν/μιο).

Η συνέλευση, στα πρότυπα των Συνταγμάτων της Γαλλικής Επανάστασης του 1789 μ.Χ., συνέταξε και τη «Διακήρυξη της Β' των Ελλήνων Συνελεύσεως», υπογραμμένη από 128 Πληρεξούσιους, μεταξύ των οποίων και ο Κολοκοτρώνης. «Εξεδόθη εν Άστρει εντός του Μουσείου του Καρυτσιώτου», λέει η διακήρυξή της. Η συνέλευση απάντησε με την διακήρυξη, στην υφήλιο και τους μεγάλους της εποχής: «Είμεθα αποφασισμένοι να ανεξαρτισθώμεν, ως έθνος αυτόνομον και ανεξάρτητον». Ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος, πρόεδρος του Εκτελεστικού (δηλ. Πρωθυπουργός), σε επιστολή στις 22 Απριλίου 1823 αναφέρει: «Αποτελεί ευχάριστο καθήκον για μένα να ενημερώνω τα Φιλελληνικά Κομιτάτα

πως η Εθνοσυνέλευση της απελευθερωμένης Ελλάδας συνήλθε στο Άστρος, στον κόλπο του Ναυπλίου». (*«Άστρος Κυνουρίας : Ιστορική αναδρομή»*. *astrosgr.com* (στα Αγγλικά). 9 Μαΐου 2022. ανακτήθηκε στις 4/1/2025)

8. Περιβάλλοντας χώρος της πόλης

Το Παράλιο Άστρος, αγκαλιασμένο από την καταγάλανη θάλασσα του Αργολικού κόλπου, φημίζεται για τις πανέμορφες παραλίες του. Η κεντρική παραλία «Καλλιστώ» του οικισμού απλώνεται μπροστά από το γραφικό λιμανάκι, προσφέροντας χρυσαφένια άμμο και κρυστάλλινα νερά. Οι λουόμενοι μπορούν να απολαύσουν τη θάλασσα με φόντο το επιβλητικό Κάστρο που δεσπόζει στο λόφο.

Λίγο πιο βόρεια, η παραλία Πόρτες ξεχωρίζει για την ηρεμία της και την παρθένα ομορφιά της. Εδώ, τα πεύκα φτάνουν σχεδόν μέχρι το κύμα, δημιουργώντας φυσικές σκιές για όσους θέλουν να αποφύγουν τον καλοκαιρινό ήλιο. Το όνομά της το οφείλει στους βράχους που μοιάζουν με πόρτες μέσα στη θάλασσα.

Φωτ. Πλαζ Καλλιστώ, Παράλιο Άστρος 8/2020, 18

Κάθε παραλία του Άστρους έχει τη δική της προσωπικότητα. Άλλες προσφέρουν οργανωμένες υπηρεσίες με ξαπλώστρες και beach bars, ενώ άλλες παραμένουν ανέγγιχτες από την τουριστική ανάπτυξη. Το κοινό τους χαρακτηριστικό είναι τα πεντακάθαρα νερά τους, που κάθε χρόνο κερδίζουν τη Γαλάζια Σημαία, επιβεβαιώνοντας την εξαιρετική τους ποιότητα. (<https://www.blueflag.gr/> ανακτήθηκε στις 12/1/2025)

Όρος Πάρνωνας, 17, *koinotita-astrous.gr* 1

Σημαντικό σημείο αναφοράς αποτελεί ο Πάρνωνας, ένα από τα πιο εντυπωσιακά ορεινά συγκροτήματα της Πελοποννήσου, γνωστός για τα πυκνά δάση του, τη σπάνια βιοποικιλότητα και τις γραφικές διαδρομές του. Η προστασία του φυσικού του πλούτου ενισχύεται μέσω της ένταξής του στο ευρωπαϊκό δίκτυο Natura 2000, *ΕΖΔ –Όρος Πάρνωνας* (και περιοχή Μονής Μαλεβής) (κωδικός: GR 2520006) (55.767,52 ha), γεγονός που αναδεικνύει τη σπουδαιότητά του ως οικολογικού καταφυγίου. (<https://www.discoverkynouria.gr/>)

Σε μικρή απόσταση από το Άστρος βρίσκεται ο υδροβιότοπος του Μουστού, αρχικά εκτάσεως 2.500 στρεμμάτων, συρρικνώθηκε στα 850 στρέμματα λόγω της αγροτικής επέκτασης στα ελώδη εδάφη. Περιλαμβάνει δύο παράλιες λίμνες, τη λίμνη Μουστού και τη μικρότερη Χερονήσι, με μέγιστο βάθος 5 μέτρα. Η λίμνη συνδέεται με τη θάλασσα μέσω δύο τεχνητών καναλιών, έργα που έγιναν τον 19ο αιώνα από τον Βαυαρό μηχανικό του Όθωνα για την αποξήρανση της περιοχής, με σκοπό την αντιμετώπιση της ελονοσίας. Κατά τον 20ό αιώνα υπήρχε πλούσια αλιεία, ενώ κυκλοφορούσε και ο μύθος του «Θηρίου του Μουστού», που τρομοκρατούσε τους κατοίκους με τον δυνατό ήχο του.

Υδροβιότοπος Μουστού 18, koinotita-astrous.gr

Σήμερα ο υδροβιότοπος έχει ενταχθεί στο ευρωπαϊκό δίκτυο προστασίας Natura 2000, *EZ1 – Λιμνοθάλασσα Μουστού* (κωδικός: GR 2520003) (368,24 ha), καθώς αποτελεί σημαντικό καταφύγιο για πλήθος αποδημητικών πουλιών, όπως αγριόκυκνοι, ερωδιοί, αγριόπαπιες και νερόκοτες.

Στους καλαμιώνες φωλιάζουν προστατευόμενα είδη όπως γεράκια και πορφυροτσικνιάδες, ενώ σπάνια είδη όπως ο καλαμοκόνας βρίσκουν καταφύγιο στον υδροβιότοπο. Στην περιοχή ζουν επίσης ψάρια όπως κέφαλοι και χέλια, καθώς και προστατευόμενα ερπετά και αμφίβια.

Η γλωρίδα του Μουστού είναι εξίσου πλούσια, με υδρόβια φυτά όπως καλάμια και αρμυρίκια, ενώ περιμετρικά της λίμνης ανθίζουν άγρια λουλούδια, όπως λευκοί κρόκοι, ανεμώνες, κυκλάμινα, παπαρούνες και το νάρκισσος ή μανουσάκι, ένα χαρακτηριστικό λουλούδι της περιοχής με έντονο άρωμα. (https://www.fdparnonas.gr/wetlands_day_moustos_2017 αρχειοθετήθηκε, νυν [Μ.Δ. Προστατευόμενων Περιοχών Νότιας Πελοποννήσου – Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α. 4/1/2025](#))

Νοτιότερα, ο παραδοσιακός οικισμός του Λεωνιδίου ξεχωρίζει για την ιδιαίτερη αρχιτεκτονική του, τα επιβλητικά πέτρινα αρχοντικά του και τη ναυτική του παράδοση. Παράλληλα, ο Τυρός και το Πέρα Μελανό, παραθαλάσσιοι οικισμοί της περιοχής, διατηρούν τον αυθεντικό τους χαρακτήρα, προσφέροντας γαλήνια τοπία και εξαιρετικές ακτές. Στις περιοχές αυτές εξακολουθεί να ομιλείτε η τσακωνική διάλεκτος, διατηρώντας ζωντανή μια μοναδική γλωσσική και πολιτισμική παράδοση.

9. Θεσμικό πλαίσιο προστασίας της πόλης

Το θεσμικό πλαίσιο προστασίας της πόλης του Άστρους Κυνουρίας, τόσο της Μεσόγειας όσο και της Παράλιας περιοχής, έχει διαμορφωθεί μέσα από τη διαχρονική ανάγκη διαφύλαξης της ιστορικής, πολιτιστικής και φυσικής της κληρονομιάς. Η πόλη, λόγω της στρατηγικής της

θέσης και της ιστορικής σημασίας της, έχει ενταχθεί σε διάφορα εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα προστασίας, με στόχο τη βιώσιμη ανάπτυξη και τη διατήρηση του τοπίου.

Η αρχή της θεσμοθέτησης μέτρων προστασίας ξεκίνησε ήδη από τον 19ο αιώνα, με την ίδρυση του ελληνικού κράτους, όταν η ευρύτερη περιοχή της Κυνουρίας αποτέλεσε τμήμα της διοικητικής περιφέρειας του νεοσύστατου κράτους. Σημαντικό σημείο αναφοράς αποτελεί η Β' Εθνοσυνέλευση του Άστρους το 1823, που θέσπισε θεμελιώδεις νόμους για τη διοίκηση και την οργάνωση της χώρας. Η σημασία του Άστρους ως πολιτικού κέντρου εκείνη την εποχή δημιούργησε το υπόβαθρο για τη μελλοντική θεσμική κατοχύρωση της περιοχής ως ιστορικού τόπου.

Η πόλη του Άστρους και οι παραθαλάσσιες περιοχές της προστατεύονται από διάφορους νόμους που στοχεύουν στη διατήρηση του περιβάλλοντος, της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και της πολιτιστικής ταυτότητας του τόπου. Ιδιαίτερη σημασία έχει ο Ν. 3028/2002 «Για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς», ο οποίος θέτει αυστηρούς όρους για την προστασία των ιστορικών κτιρίων και αρχαιολογικών χώρων. Επίσης, ο Ν. 2039/1992, που επικυρώνει τη «Σύμβαση της Γρανάδας» για την προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς της Ευρώπης, αποτελεί βασικό θεμέλιο για τη διατήρηση της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής στο Παράλιο Άστρος.

Από το 2013, το Παράλιο Άστρος έχει χαρακτηριστεί ως προστατευόμενος παραδοσιακός οικισμός με σχετική απόφαση του Υπουργείου Πολιτισμού, που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 30/Α.Α.Π./11-02-2013. Η απόφαση αυτή εξασφαλίζει τη διατήρηση του παραδοσιακού χαρακτήρα της περιοχής, επιβάλλοντας περιορισμούς στις νέες οικοδομές, ενώ παράλληλα ενισχύει τη συντήρηση των υφιστάμενων κτισμάτων με σεβασμό στην τοπική αρχιτεκτονική.

Η προστασία της φυσικής κληρονομιάς του Άστρους ενισχύεται από την ένταξη σημαντικών οικοσυστημάτων της περιοχής στο ευρωπαϊκό δίκτυο Natura 2000. Ο υδροβιότοπος του Μουστού, που βρίσκεται κοντά στο Παράλιο Άστρος, αποτελεί προστατευόμενη περιοχή βάσει της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων και της άγριας πανίδας και χλωρίδας, καθώς και της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ για τη διατήρηση των άγριων πτηνών. Το ΦΕΚ 123/Δ/03-04-1999 καθορίζει τα όρια και τους όρους προστασίας της περιοχής του Μουστού, ενώ παράλληλα θεσπίζονται κανόνες για την αλιεία και την αγροτική δραστηριότητα, προκειμένου να αποφευχθεί η περιβαλλοντική υποβάθμιση.

Αναφορικά στην εθνική νομοθεσία, η λιμνοθάλασσα Μουστού έχει οριστεί ως Καταφύγιο Άγριας Ζωής (ΦΕΚ 329/Β/28-03-2001), ως Περιοχή Απόλυτης Προστασίας της Φύσης (υποπεριοχή 2.Π της ΚΥΑ) και ως Περιοχή Προστασίας της Φύσης (υποπεριοχή 4.1. της ΚΥΑ) [σύμφωνα με την Κ.Υ.Α. υπ' αριθμ. 33999 (ΦΕΚ 353/ΑΠΠ/6.9.2010), όπως έχει τροποποιηθεί (δυνάμει της Κ.Υ.Α. υπ' αριθμ. 26524, ΦΕΚ 160/ΑΑΠΘ/16.6.2011) και ισχύει. (<https://www.voreiakynouria.gov.gr> ανακτήθηκε 4/1/2025)

Η τοπική αυτοδιοίκηση του Άστρους, σε συνεργασία με το Υπουργείο Πολιτισμού και άλλους αρμόδιους φορείς, συνεχίζει να προωθεί την προστασία της πόλης μέσω προγραμμάτων αποκατάστασης παραδοσιακών κτιρίων και αναβάθμισης του περιβάλλοντα χώρου. Επιπλέον, η περιοχή επωφελείται από ευρωπαϊκά προγράμματα που στοχεύουν στην αειφόρο τουριστική ανάπτυξη, ενισχύοντας παράλληλα τις υποδομές με τρόπο που δεν αλλοιώνει τον ιστορικό και φυσικό της χαρακτήρα.

Το θεσμικό πλαίσιο προστασίας της πόλης του Άστρους, με τη συνεχή επικαιροποίηση των νόμων και κανονισμών, διασφαλίζει ότι ο τόπος αυτός θα παραμείνει ένα σημαντικό κέντρο πολιτιστικής κληρονομιάς και φυσικής ομορφιάς, συμβάλλοντας στην αειφόρο ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής της Κυνουρίας. (<https://www.voreiakynouria.gov.gr>)

10. Η οικονομία της πόλης

Η οικονομία της πόλης του Άστρους, τόσο της Μεσόγειας όσο και της Παράλιας περιοχής, παρουσιάζει έναν ισορροπημένο συνδυασμό δραστηριοτήτων που συνδέονται με τον πρωτογενή, τον δευτερογενή και τον τριτογενή τομέα παραγωγής. Οι πηγές εισοδήματος των κατοίκων βασίζονται κυρίως στη γεωργία, την κτηνοτροφία, την αλιεία, καθώς και στις τουριστικές και εμπορικές δραστηριότητες, οι οποίες συμβάλλουν σημαντικά στην τοπική ανάπτυξη.

Η καλλιέργεια της γης αποτελεί παραδοσιακή ενασχόληση για τους κατοίκους της Μεσόγειας Κυνουρίας. Το ήπιο μεσογειακό κλίμα ευνοεί την παραγωγή ελαιόλαδου υψηλής ποιότητας, καθώς και διαφόρων εσπεριδοειδών και κηπευτικών. Ιδιαίτερα γνωστή είναι η καλλιέργεια της ελιάς, με το παραγόμενο λάδι να αποτελεί βασικό εξαγωγίμο προϊόν της περιοχής. Παράλληλα, η αμπελουργία και η μελισσοκομία συμπληρώνουν τη γεωργική δραστηριότητα, παρέχοντας επιπλέον εισοδήματα στους αγρότες της περιοχής.

Σημαντικό μέρος του πληθυσμού απασχολείται επίσης στην κτηνοτροφία, με την εκτροφή αιγοπροβάτων να αποτελεί βασική πηγή παραγωγής γαλακτοκομικών προϊόντων. Τα τοπικά τυριά είναι ευρέως γνωστά και εκτιμώνται για την εξαιρετική τους ποιότητα. Η αλιεία, κυρίως στην Παράλια Κυνουρία, παραμένει ζωτική δραστηριότητα για πολλούς κατοίκους, προσφέροντας νωπά θαλασσινά προϊόντα τόσο για την τοπική κατανάλωση όσο και για εμπορικούς σκοπούς.

Σημαντική ώθηση στην οικονομία δίνει ο τουρισμός, ιδίως κατά τους καλοκαιρινούς μήνες. Οι παραθαλάσσιες περιοχές του Άστρους προσελκύουν επισκέπτες που αναζητούν όμορφες παραλίες, γραφικούς οικισμούς και τοπικές γαστρονομικές εμπειρίες. Η ύπαρξη ποιοτικών καταλυμάτων και εστιατορίων, που προσφέρουν παραδοσιακά προϊόντα και γεύσεις, ενισχύει την οικονομική δραστηριότητα, ενώ παράλληλα δίνει ώθηση σε συμπληρωματικές υπηρεσίες, όπως το εμπόριο τοπικών προϊόντων και η διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η τοπική οικονομία ενισχύεται από την ύπαρξη μικρών οικογενειακών επιχειρήσεων, οι οποίες δραστηριοποιούνται τόσο στο εμπόριο όσο και στη μεταποίηση αγροτικών προϊόντων. Οι συνεταιρισμοί ελαιουργών και παραγωγών κηπευτικών παίζουν καθοριστικό ρόλο στη διατήρηση της οικονομικής σταθερότητας, ενώ πρωτοβουλίες που σχετίζονται με τη βιώσιμη ανάπτυξη και την προώθηση του αγροτουρισμού βρίσκονται σε εξέλιξη, με σκοπό τη δημιουργία νέων πηγών εισοδήματος για τους κατοίκους.

Συνοψίζοντας, η οικονομία του Άστρους βασίζεται σε έναν ισορροπημένο συνδυασμό παραδοσιακών δραστηριοτήτων και σύγχρονων πρωτοβουλιών, που διασφαλίζουν την ευημερία των κατοίκων και προάγουν τη βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής.

11. Έργα Χρηματοδοτούμενα από την Ε.Ε. στην πόλη του Άστρους

Η πόλη του Άστρους έχει επωφεληθεί σημαντικά από τα Ευρωπαϊκά προγράμματα χρηματοδότησης τις τελευταίες δεκαετίες. Θα παρουσιάσω μια αναλυτική καταγραφή των σημαντικότερων έργων που υλοποιήθηκαν στην περιοχή.

Κατά την περίοδο 2000-2006, στο πλαίσιο του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης, πραγματοποιήθηκε η ανάπλαση του παραλιακού μετώπου του Παραλίου Άστρους. Το έργο, προϋπολογισμού 2,3 εκατομμυρίων ευρώ, υλοποιήθηκε βάσει του Νόμου 2860/2000 περί "Διαχείρισης, παρακολούθησης και ελέγχου του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης".

Την περίοδο 2007-2013, μέσω του ΕΣΠΑ και σύμφωνα με τον Νόμο 3614/2007, ολοκληρώθηκε το έργο αποχέτευσης και βιολογικού καθαρισμού, συνολικού προϋπολογισμού 4,1 εκατομμυρίων ευρώ.

Κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020, βάσει του Νόμου 4314/2014, πραγματοποιήθηκαν ή είναι υπό εξέλιξη ενδεικτικά τα κάτωθι έργα:

- Η ανάπλαση της πλατείας της Β Εθνοσυνέλευσης και των παρακείμενων πεζοδρόμων
- Διαχείριση των απορριμμάτων, ανακύκλωση κομποστοποίηση
- Η κατασκευή νέου οδικού δικτύου Τρίπολης – Άστρους
- Η κατασκευή των αγωγών σύνδεσης με το δίκτυο αποχέτευσης ακαθάρτων (ιδιωτικές συνδέσεις) των οικισμών Άστρους και Παραλίου Άστρους
- Η ανάπλαση του λιμανιού του Παραλίου Άστρους (συγχρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση_ Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας).
- Παρεμβάσεις εξοικονόμησης ενέργειας και Α.Π.Ε. στο κτήριο του κλειστού Γυμναστηρίου Άστρους.

Στην τρέχουσα προγραμματική περίοδο 2021-2027, σύμφωνα με τον Νόμο 4914/2022, βρίσκονται σε εξέλιξη, ενδεικτικά τα κάτωθι έργα:

- Συντήρηση οδικού δικτύου
- Κέντρο Κοινότητας του Δήμου Β. Κυνουρίας, Άστρος
- Έργα αντιπλημμυρικής προστασίας
- Έργα ανάπλασης στην παραλιακή οδό «Καλλίστη»
- Ανάπτυξη εφαρμογής «Έξυπνη Πόλη»

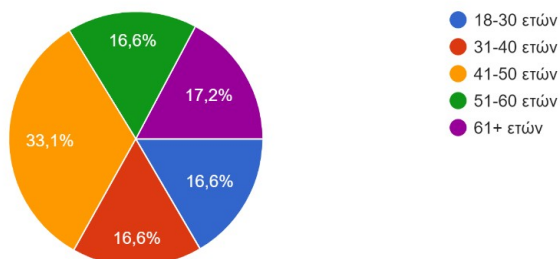
Όλα τα παραπάνω έργα υλοποιήθηκαν και υλοποιούνται με γνώμονα τη βιώσιμη ανάπτυξη και την ποιότητα ζωής των κατοίκων, τηρώντας αυστηρά το νομοθετικό πλαίσιο περί δημοσίων συμβάσεων (Ν. 4412/2016) και τις ευρωπαϊκές οδηγίες περί διαφάνειας και χρηστής διαχείρισης.

Τα έργα αυτά έχουν συμβάλει καθοριστικά στον εκσυγχρονισμό των υποδομών και την τουριστική ανάπτυξη της περιοχής, δημιουργώντας παράλληλα νέες θέσεις εργασίας και ευκαιρίες για την τοπική οικονομία. (<https://www.voreiakynouria.gov.gr>, ανακτήθηκε 4/1/2025)

12. Επιτόπια Έρευνα

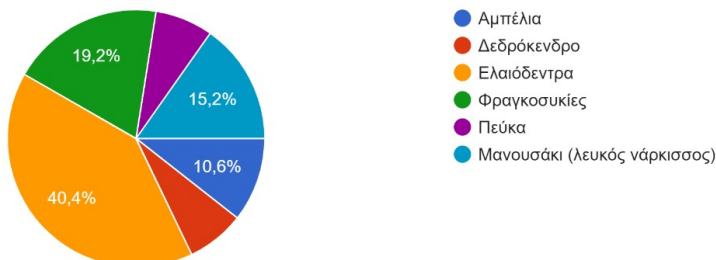
Στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας, πραγματοποιήθηκε επιτόπια έρευνα με τη χρήση ερωτηματολογίων για την περιοχή του Άστρους Κυνουρίας. Η έρευνα διεξήχθη το τρίμηνο Νοεμβρίου 2024 - Ιανουαρίου 2025, με τη συμμετοχή 151 ατόμων, συμπεριλαμβανομένων τόσο επισκεπτών όσο και μόνιμων κατοίκων της περιοχής. Ακολουθεί η παρουσίαση των ευρημάτων της έρευνας.

1. Σε ποια ηλικιακή ομάδα ανήκετε;
151 απαντήσεις

2. Ποιο είναι το πιο χαρακτηριστικό φυτό της πόλης του Άστρους;

151 απαντήσεις

3. Ποιο είναι το χαρακτηριστικό μνημείο της πόλης του Άστρους;

151 απαντήσεις

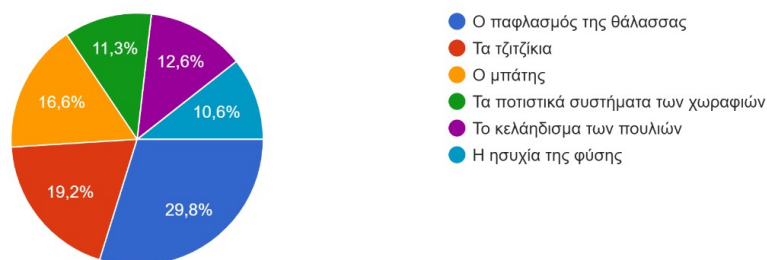
4. Ποιο είναι το χαρακτηριστικό φαγητό της πόλης του Άστρους;

151 απαντήσεις

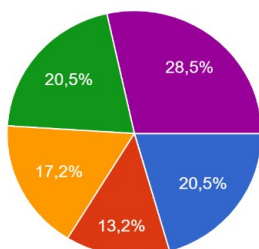
5. Ποιος είναι ο χαρακτηριστικός ήχος της πόλης του Άστρους;

151 απαντήσεις

6. Ποια είναι η πιο χαρακτηριστική εκδήλωση της πόλης του Άστρους;

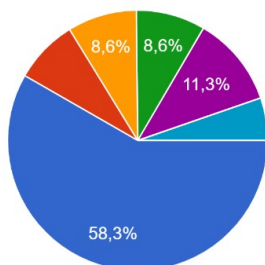
151 απαντήσεις

- Estella Festival
- Αστρινό Καρναβάλι
- Γιορτή Ψαρά
- Οι Λαμπαδίσεις του Εππαφίου
- Καλοκαιρινές παραστάσεις στο Θέατρο "Μελίνα Μερκούρη" στο Παράλιο Άστρους

7. Ποια είναι η πιο χαρακτηριστική προσωπικότητα της πόλης του Άστρους;

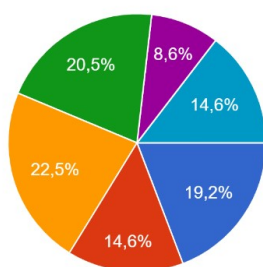
151 απαντήσεις

- "Ελληνική Επανάσταση" - Β' Έθνοσυνέλευση
- Δημήτριος Καρυσιώτης
- Κυριάκος Σ. Κασιμάνης
- Φαίδρα και Κωνσταντίνος Λουρδής
- Βασίλης Κοντοζαμάνης
- "Ελληνική Επανάσταση" - Β' Έθνοσυνέλευση

8. Ποιο έργο από τα τελευταία που έχουν γίνει στην πόλη του Άστρους χρηματοδοτούμενο από την Ε.Ε. θεωρείτε ότι είναι το πιο σημαντικό ;

151 απαντήσεις

- Έργα υποδομής και προστασίας λιμανιού παράλιου Άστρους
- Δικτύου αποχέτευσης ακαθάρτων οικισμών Μεσόγειου Άστρους και Παρ...
- Βελτίωση της επαρχιακής οδού Τρίπολης- Άστρους
- Ενταξη του Υδροβιότοπου του Μουστού στο Ευρωπαϊκό δίκτυο Natura 2000
- Κατασκευή νέων υποδομών στο Αθλη...
- Ανάπλαση της παραλιακής οδού Καλλ...

Οι απόψεις των μόνιμων κατοίκων και επισκεπτών μαρτυρούν ως θετικά χαρακτηριστικά του Άστρους Κυνουρίας τα εξής:

- Τη θάλασσα
- Το πλούσιο φυσικό περιβάλλον
- Τα παραδοσιακά στοιχεία
- Η γραφικότητα της πόλης
- Τοποθεσία, κοντά σε αστικό ιστό

Οι μόνιμοι κάτοικοι και οι επισκέπτες του Άστρους παραθέτουν ως αρνητικά χαρακτηριστικά της πόλης τα κάτωθι

- Το οδικό δίκτυο
- Κυκλοφοριακό πρόβλημα/ παρκάρισμα ιδίως τους θερινούς μήνες
- Την έλλειψη συγκοινωνίας
- Τα ατελή έργα υποδομής
- Την έλλειψη αποχέτευσης στο παράλιο Άστρος
- Την εποχικότητα (ερημώνει το χειμώνα)

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Η εργασία εξετάζει την ταυτότητα και τα χαρακτηριστικά της πόλης του Άστρους Κυνουρίας, αναδεικνύοντας τη σημασία τους για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Το Άστρος είναι μία περιοχή που συνδυάζει τη φυσική ομορφιά, την ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά με τις σύγχρονες προκλήσεις και ευκαιρίες ανάπτυξης.

Η ερευνητική ανάλυση, που βασίστηκε σε ερωτηματολόγια 151 συμμετεχόντων, κατέδειξε την ιδιαίτερη αξία της γεωφυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς του Άστρους ως καταλύτη για την τοπική ανάπτυξη. Τα φυσικά τοπία, όπως η λίμνη Μουστού και ο ορεινός όγκος του Πάρωνα, σε συνδυασμό με τα ιστορικά μνημεία, όπως η Σχολή Καρυτσιώτη και το Κάστρο του Παραλίου Άστρους, προσφέρουν μοναδικές ευκαιρίες ανάδειξης. Η συμβολή του αγροτικού τομέα, με έμφαση στην ελαιοπαραγωγή, τη μελισσοκομία και τα τοπικά προϊόντα, ενισχύει την οικονομία, ενώ ο τουρισμός αποτελεί βασικό μοχλό ανάπτυξης.

Το Άστρος παρουσιάζει μία μοναδική ταυτότητα που συνδυάζει την ιστορικότητα και τον παραδοσιακό χαρακτήρα με τη φυσική ομορφιά και τις οικολογικές ευαισθησίες. Διαθέτει μεσογειακό κλίμα, πλούσια βιοποικιλότητα και πολυμορφία, ενώ χαρακτηρίζεται από τον διαχωρισμό μεταξύ της παραθαλάσσιας ζώνης και της ορεινής ενδοχώρας. Ιδιαίτερη σημασία έχουν η αρχιτεκτονική του τοπίου, η παραδοσιακή αρχιτεκτονική και η διατήρηση των ηθών και εθίμων, που διατηρούν την ιστορική μνήμη ζωντανή.

Το Άστρος, ως έδρα του Δήμου Βόρειας Κυνουρίας, βρίσκεται στρατηγικά τοποθετημένο στην ανατολική Πελοπόννησο, συνδυάζοντας πεδινά, ορεινά και παραθαλάσσια χαρακτηριστικά. Η γεωγραφική του θέση το καθιστά κέντρο πολιτισμού και ιστορίας, με πλούσια πολιτιστική κληρονομιά που αποτυπώνεται στα μνημεία και τις παραδόσεις του. Παράλληλα, η πόλη διαθέτει ένα ιδιαίτερο φυσικό περιβάλλον, με προστατευόμενες περιοχές και σπάνια χλωρίδα και πανίδα. Με την ενεργή συμμετοχή των κατοίκων στη διατήρηση της πολιτιστικής και φυσικής της κληρονομιάς, αποτελεί ένα πρότυπο βιώσιμης ανάπτυξης με βάση την παράδοση, την καινοτομία και τον σεβασμό στο περιβάλλον.

Το Άστρος Κυνουρίας παρουσιάζει ποικίλες αντιλήψεις από τους μόνιμους κατοίκους και τους επισκέπτες του, οι οποίες αναδεικνύουν τόσο τα θετικά όσο και τα αρνητικά του χαρακτηριστικά. Στα θετικά στοιχεία συγκαταλέγονται η θάλασσα, το πλούσιο φυσικό περιβάλλον, τα παραδοσιακά χαρακτηριστικά, η γραφικότητα της πόλης και η ευνοϊκή της τοποθεσία, κοντά στον αστικό ιστό.

Ωστόσο, εντοπίζονται και αρκετά αρνητικά στοιχεία, όπως το προβληματικό οδικό δίκτυο, το κυκλοφοριακό και η δυσκολία στάθμευσης, ιδιαίτερα κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, η έλλειψη επαρκών συγκοινωνιών, τα ατελή έργα υποδομής, η απουσία αποχέτευσης στο παράλιο Άστρος, καθώς και η εποχικότητα, λόγω του ότι η περιοχή ερημώνει τον χειμώνα.

Βιβλιογραφία-Αναφορές

Leake, Morea II, σ. 483-484. Philippson, Der Peloponnes, σ. 157.

Κουσκουνά Ι., Χασαπογιάννη Κ., Κακαβούλια Ι., Θυρεάτις Γη, Ίδρυμα Μνήμης Αγγελικής & Λεωνίδα Ζαφείρη, Αθήνα 1981.

<https://www.statistics.gr> ΕΛΣΤΑΤ

<https://koinotita-astrous.gr> Ανακτήθηκε στις 4/1/2025

Κλιματολογία Άστρους, ΕΜΥ, Hellenic National Meteorological Service
«Άστρος Κυνουρίας : Ιστορική αναδρομή». *astrosg.com*

<https://astrospalio.gr>, Ανακτήθηκε στις 4/1/2025

<https://koinotita-astrous.gr>, Ανακτήθηκε στις 4/1/2025

Έπαυλη του Ηρώδη του Αττικού - Βικιπαίδεια, Ανακτήθηκε 4/1/2025

<https://www.zafeiris.gr/>

Παραδοσιακοί οικισμοί ΥΠΕΧΩΔΕ, *Αρχειοθετήθηκε 04/05/2012*

<https://astrospalio.gr/>, Ανακτήθηκε στις 4/1/2025

<https://estia.minenv.gr/>, Ανακτήθηκε 4/1/2025

<https://www.astrosnews.gr>

<https://www.blueflag.gr/>, Ανακτήθηκε στις 12/1/2025

https://www.fdparnonas.gr/wetlands_day_moustos_2017

<https://necca.gov.gr> Μ.Δ. Προστατευόμενων Περιοχών Νότιας Πελοποννήσου Ο.ΦΥ.ΠΕ. Κ.Α.

<https://www.voreiakynouria.gov.gr/>

<https://www.exploring-greece.gr/>, Ανακτήθηκε 4/1/2025

<https://ecastles.culture.gr>, Ανακτήθηκε 4/1/2025

<https://www.kalimera-arkadia.gr>, Ανακτήθηκε 11/11/2024

ΦΕΚ

ΦΕΚ 459Δ, 27 /07/2000

ΦΕΚ 30/Α.Α.Π./11-02-2013

ΦΕΚ 244Α – 04/12/1997

ΦΕΚ 123/Δ/03-04-1999

ΦΕΚ 196/ΑΑΠ/13-6-2012

Οδηγία 92/43/ΕΟΚ

Οδηγία 2009/147/ΕΚ

Φωτογραφικό υλικό από προσωπική συλλογή Μαρίας Τσαλτάκη α/α 1,12,14,16,18.